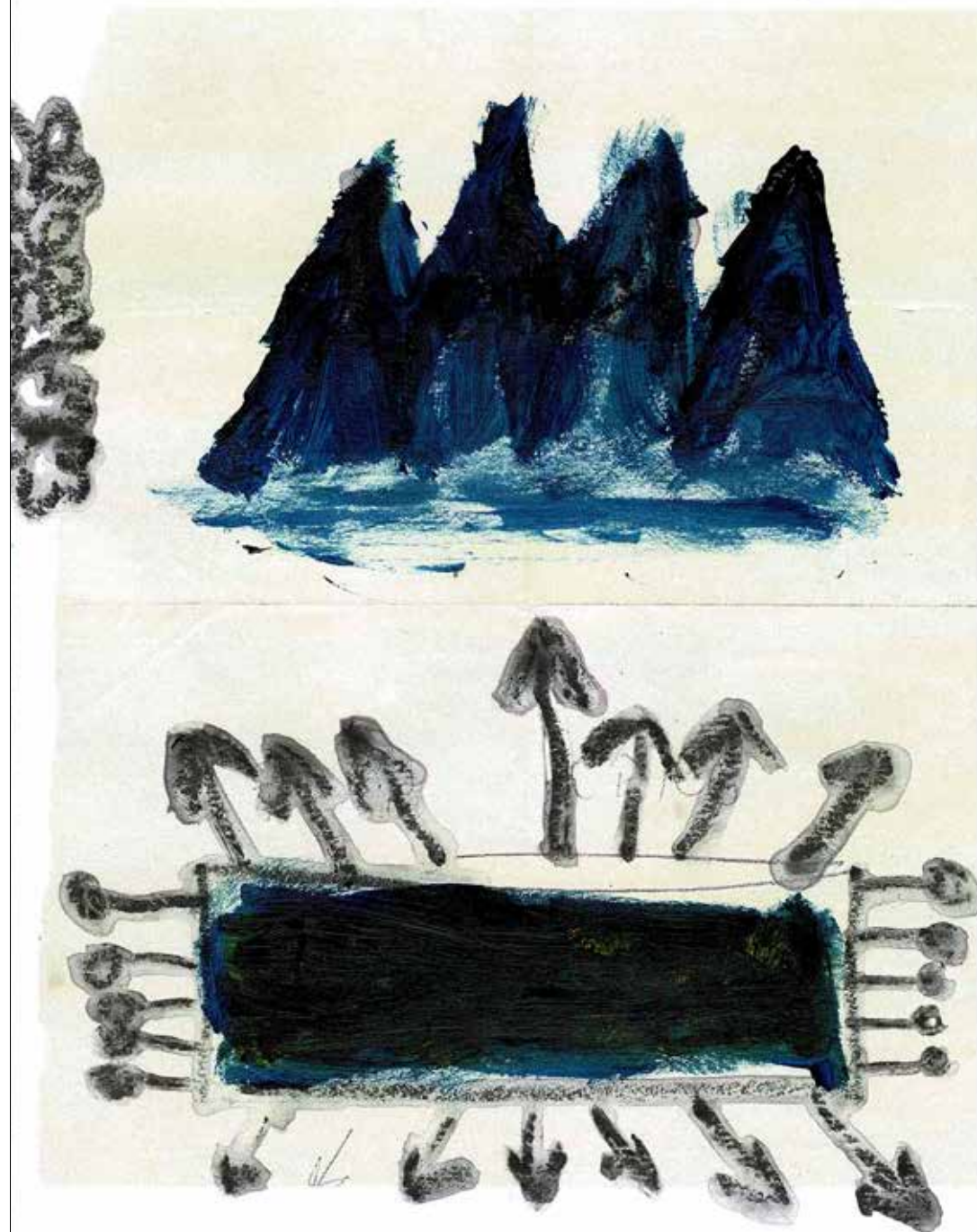


שלווה הדר הוכשט / חלום בת ים



שלווה הדר הוכשטט חלום בת ים

אוצר: אורי דרומר



מכון המים הגלריה העירונית גבעתיים

מה
מכון המים
גבעתיים
אוצר: אורי דרומר
אוצר: אורי דרומר



תורמוס בשינוי טמפרטורה, 2024, אקריליק על בד, 100x100
 Wolf's Bean at Temperature Change, 2024, acrylic on paper, 100x100



חלום בת ים

עבודות-הציור

בתערוכה חלום בת ים מציגה האמנית, שלוה הדר הוכשטט, ציורים ורישומים מן השנים האחרונות, אשר צוירו על פי עולם החלום ומתוך תהליך אינטרוספקטיבי. שם התערוכה "חלום בת ים" צץ לאמנית בחלום. העבודות מבטאות עיסוק בעולם אישי ואינטימי, מעין מיתולוגיה פרטית. הן מצטיינות בהתכוונות לדימויים, המלווים מסע גילוי פנימי. הן מהדהדות אלמנטים אקספרסיוניסטים וסימבוליים עכשוויים ועולם דימויים אישי.

האמנית פורשת את ההיסטוריה והביוגרפיה האישית שלה תוך התייחסות עקבית להיסטוריה של האמנות ולייצוג תהליכים נפשים של הלא-מודע באמצעות איורים וסמלי מנדלות, טארוט, אלכימיה, יהדות, נצרות, מיתולוגיות מצריות, גרמניות ונורדיות ואיורים, שליוו סיפורי פולקלור ואגדות עליהן גדלה. כמו-כן, לעתים על גבי הציורים משולבים ציטוטים ומשחקי מלים בעברית ובגרמנית – השפות והתרבויות שבהן היא יוצרת ופועלת – חלקם לקוחים משירי המשורר היהודי-רומני, פאול צלאן (1970-1920),¹ שהיה ידיד של אביה, ומתוך מכתבים וסיפרי-לימוד, שפרסם האב, העוסקים בתורת המתכות והריתוך (הוא היה מורה לרתכות ולטכנולוגיה ברשת התיכונים והמכללות "אורט"). גם בעבודותיה של שלוה אפשר למצוא עקבות לפעולת הריתוך: חיבור של טקסט ודימוי לכדי מוצקות של זיכרון.

ניתן לראות בעבודות הנוכחיות ניסיון פיענוח של של פנים שונות של עצמיותה של האמנית. הפיענוח הוא תהליך, שמלווה את שלוה לאורך חייה, ועל-כן

¹ John Felsteiner, *Paul Celan: Poet, Survivor, Jew*, London 2001; Jean Daive, *Under the Dome: Walks with Paul Celan*, Translated from the French: Rosemarie Waldrop, San Francisco 2020. צלאן כתב בגרמנית, שהייתה שפת-אמו, זכה בפרס ביכנר היוקרתי ועבר להתגורר בעשור האחרון של חייו בפריז, בין-היתר, משום שחש עצמו רדוף בגרמניה. בעקבות שורה של משברים נפשיים, שכללו גם אישפוז פסיכיאטרי, התאבד במימי הסייון, בתאריך המשוער: 20.4.1970. בעברית קיימים כמה קבצי-שירה ופרוזה מאת צלאן בתרגומיהם של שמעון זנדבנק, בן-ציון אורגד, מנפרד וינקלר וטלי קונס. בין היתר, שירתו ודמותו זכו לנוכחות עירה בעבודות מאת האמנים מאיה ז"ק ושי עבאדי.



חלון בבית ים 1, 2022, אקריליק על בד, 100x100
Window in Bat Yam 1, 2022, acrylic on canvas, 100x100

מהווה נדבך מהותי מעולם היצירה שלה. היא לעתים עובדת על השלמת כמה ציורים במקביל ולעתים חוזרת ומשלימה עבודות שנעזבו חודשים או שנים לפניכן. כמי שעוקב אחר עבודותיה לאורך שנים (למשל, בתערוכות חזון האינצ'נטי והדגים ובהיכלו של מלך ההר שאותן אצרת) אני יכול להבחין, בכך שבעבודותיה נוכחת תפיסת זמן מחזורי (בשונה מהזמן הליניארי), כאשר ציטטות, צורות ותמונות המופיעות בעבודות מוקדמות – שבות ונשנות בעבודות מאוחרות – בתפקידים אחרים ומתוך מערכת יחסים שונה עם שאר הפרטים בציור. למשל, הטרפז המופיע בעבודותיה לפני כעשור, כשולחן אוכל משפחתי, הוסב בהמשך לכלי שיט ימי ובהמשך – לצורה טרפזית של



קבר בענן, 2014, טכניקה מעורבת
על נייר, 28.5x21
Grave in the Cloud, 2014,
mixed media on paper, 28.5x21



הטבלה המחזורית, 2016, טכניקה מעורבת
על בד, 100x100
The Periodic Table, 2016, mixed media
on canvas, 100x100

מסֶטֶב.² דימוי זה התגלגל גם לתערוכה הנוכחית בדמות משטח אדמה דו־מימדי, המרחף בציור אחד, והופך לתלת מימדי, כשבתוכו מופיע דימוי סלע או הר. הטרנספורמציה של הצורות נוכחת בעבודותיה בזיקה לזמן המחזורי, שמעבר לזמן הליניארי – מחזורי השנה וחיי־הנפש, ההיתכנות של הישארות הנפש ושל החיים שלאחר המוות, שהופעתם שכיחה במיתולוגיות ובמסורות תיאולוגיות, מיסטיות ואוקולטיות.

² בית עולמים/בית נצח/ ספסל-בוץ – מערך קבורה מצרי קדם-פרעוני מן האלף השלישי לפני הספירה. אנגלית: Mastabá ; ערבית: مصطبة; מצרית עתיקה: pr-djt.

חלום וזיכרון

הטריגר ליצירת האמנות אצל שלוה הוא החלום. לעתים גם זיכרונות רחוקים או חפצים עתיקי־יומין, הקשורים בהיסטוריה המשפחתית, כגון: ספרי אביה, תיק־מסמכים סודי של אמה, מכתב שכתבה לאביה בהיותה כבת שמונה שנים – אותו מצאה בארנקו לאחר מותו. שלוה ניגשת לכל אלו, כאל תעלומה המחייבת התרה־תהליכית, תוך־כדי ציור, ומתוך מגמה להביא לפיענוחו של מה שוודאי היה נותר עלום, נסתר ובלתי־מדובר (אלמלא בחרה להעניק לו מקום בעבודותיה). חלק חשוב בעבודת הפיענוח היא חשיבה אסוציאטיבית, כאשר הדימויים הראשוניים מובילים את שלוה אל דימויים נוספים, השאובים מעולמות המיתוס, ההיסטוריה של האמנות והספרות, וציטוטים ששמעה מפי בני־הדורות הקודמים. הבד לראייתה, הוא מקום בו הנפש מתרחשת ורוחשת; הנפש היא צומת־ריתוך של זיכרונות־עצמיים ושל זיכרון קדם־עצמי, השואף לנטול חלק בחוויה הקיומית האנושית ובזיכרון הקולקטיבי.

יתר־על־כן, ציוריה של שלוה כוללים סמלים מימיים, הרומזים לחוויה אוקיאנית³ ולפסיכולוגיית־מעמקים;⁴ זרימה גלית מחזורית, הקשורה גם בהתפשטות־האור;⁵ שבמהלכה – דימויים מופיעים ונעלמים, מתהווים ומשתנים. לעתים נדמה כאילו הדימויים שוקעים אל הקרקעית ופתע מגיחים הם אל פני המים מחדש. כאילו הדימוי עצמו, ששקע וכמעט התכלה, עובר תחייה מחודשת משעה שהאמנית פוגשת בטקסט או דימוי המעוררים את השכוח מחדש. גם הצבעים הכחולים והסגולים העזים של ציוריה העכשוויים – מעוררים את

³ מונח שטבע הסופר הצרפתי חוקר המוסיקה הפציפיסט, רומן רולאן, בשנת 1927, בתגובה לביקורתו הנחרצת על הדת של זיגמונד פרויד. לדעת רולאן, החוויה האוקיאנית, חוויית אחדות עם היקום או תפיסת העצמי כטיפה בלועה באוקיאנוס אינסופי, עומדת ביסוד כל החוויות הרליגיוזיות, גם אם החווה אותה הוא אדם חילוני, לא-מאמין ולא עוסק בקיום מצוותיה או מוסדותיה של דת כזו או אחרת.

⁴ שם כולל לגישות פסיכואנליטיות או אנליטיות העוסקות בראש ובראשונה בקשרי הלא-מודע והמודע. המונח נטבע בשלהי המאה התשע-עשרה על ידי הפסיכיאטר הגרמני, אויגן בלוילר. עם זאת, עבר לשמש עד-מהירה גם את זיגמונד פרויד, קרל גוסטב יונג, אלפרד אדלר, אריך נוימן, קרל יאספרס ועוד. ניתן לאתר מקבילות ביצירות מאת סופרים אוסטרים וגרמניים, בני התקופה, כגון: ארתור שניצלר (סיפור-חלום), פרנץ קפקא; שטפן צווייג, ברונו שולץ וליאו פרוץ (בין תשע לתשע) וכן בקולנוע האקספרסיוניסטי הגרמני-אוסטרי בין מלחמות העולם.

⁵ ב"ניסוי שני הסדקים" שערך הפיזיקאי והאינטלקטואל האנגלי, תומאס יאנג, בשנת 1801, הוכח שבניגוד לאיזיק ניוטון שסבר כי חלקיק-האור מתפשטים בשטף – הם מתפשטים בגלים.

המחשבה על כתב מתחת לכתב (דיו־סתרים). אור על גבי אור או עומק אחר עומק. מבחינה זאת, בשדה של חוויה אוקיאנית ושל פסיכולוגיית מעמקים – דומה בעיניי עבודת הפיענוח של שלוה את חלומותיה ואת הלא־מודע שבה, לצלילות־עומק המאפיינות את עולם שליית־הפנינים (Pearl diving), רק שבמקרה של שלוה הצלילה היא אל תוך נבכי־הזיכרון.

הדואליות הזאת, בין סמלי־מים וסמלי אור נוכחת היא גם בחלום בת הים, שהעניק לתערוכה את שמה, והחל את התהליך היצירתי הגלום בה:

אני יוצאת מהבית עם שתי שקיות מלאות בדגים. מגיעה לבת ים, לבית של אישה שאני לא מכירה כדי למסור לה את השקיות, היא רוצה להראות את הנוף, פותחת את החלון וממנו אני רואה גבעה גבוהה זוהרת שמוארת באור של פנס חזק.

זמן מחזורי של נביטה-אותיות

בעקבות חלימת-החלום, שהיווה את הטריגר להתהוות־תערוכה, בחרה שלוה במכתב קצר – אותו גילתה שמור בארנקו של אביה, שנים לאחר מותו. במכתב במשפטים קצרים בכתב יד ילדי, המלווה במספר קווים בכתב ידה ובאיור חלון רבוע. במכתב הודעה לאביה שכתבה לפני ששכבה לישון. מכתב זה, בהקשר לעבודותיה האחרות של שלוה, הנו עדות וויזואלית לזמן – בו הדימוי מתעבה לכדי כתב פונטי והקווים המתעקלים מתעגלים יוצרים אות; זו נדמית כנביטה של הדימוי לאות. מה שמקביל לזמן המחזורי של עונות השנה ושל עולם הצומח, המשתנה והולך, ובכל זאת נע במחזורים. בהקבלה לכך, החיים, הזיכרונות, החלומות, והדיאלוג המתמיד של שלוה – עם עולמות הרוח, האמנות והציור – הם שעומדים ביסוד חוויית הזמן המעגלי ביצירתה. אם נחבר זאת לחוויה האוקיאנית־מימית שתוארה קודם־לכן, ולזרימה בגלים של המים והאור – הרי שנוכל לחשוב על אותה נביטה של דימוי לאות – גם במושגים של גל שעקבות מימיו מתמצקים לאות או של גל-אור שלבסוף הופך לאות.

ייצוגי הזמן המחזורי ניבטים אף הם מעולם הדימויים שבציוריה – על גווניהם הסגולים, כחולים ושחורים, ועל הצהובים והירוקים הצצים להם מדי פעם. מעבר לסמלים הימיים והאוקיאניים (לוייתן, דג, הרון Uruz שצורתו צורת שער, הקשור לעולם המים ולכוח הויטאלי של החיים) – בציוריה מופיעים גם



כריכת הספר "תורת המתכות",
1968, 22x15
Book cover of *Doctrines of Metals*, 1968, 22x15

פרחים, עשבים ועצים שונים. לצד אותה מִסְטֵבָה, העשויה לסמל גם את כליוֹן־ החיים וגם המחזוריות שלהם (דור רודף דור) ואת הזיכרון הרב־דורי המתעצם והמסתעף של הדורות כולם.

תורמוס (Wolfsbohne), שארית זמן שנשאר

את חוויית הזמן המחזורי מעצימה שלוה – בהציבה לנוכח המכתב שנמצא שכתבה לאביה, את דמוי פרח התורמוס ואת הכיתוב Wolfsbohne, המהדהדים שיר־מכתב אחר בשם Wolfsbohne (תורמוס) שחיבר פאול צלאן לזכר אימו, שנרצחה בידי הנאצים. שיר זה, שנמצא בעיזבוננו ולא פורסם בחייו, אם על־שום אופיו הוידוי יוצא־הדופן, ואם על־שום שזיהה שם מפורשות את השפה הגרמנית, שבה חיבר את שירתו, כשפת רוצחי־אימו.⁶ האזכור־

⁶ בשירו Wolfsbohne מתאריך 21.10.1959 בתרגומה של עדה ברודסקי (פורסם ב-תרבות וספרות הארץ, חסר תאריך): "...אמא, הם כותבים שירים. / הו! / אמא, כמה / שדות זרים מכל־זר נושאים פרייך/ נושאים את פרייך וזנים את ההורגים" ... וגם: "אתמול/ בא אחד מהם/ והרג אותך/ בפעם השנייה/ בתוך שירי", ולבסוף: "אמא, אף אחד / לא משתיק את הרוצחים".

הדהוד הזה לשיר המכתב האמור, נוכח בכמה מהעבודות המוצגות בתערוכה באמצעות הופעת דימויים וסמלים נוספים השאובים מהשיר, בשני ציורים. האחד, הנושא את שם התערוכה – יש בו חלון, אשר דרכו רואים את צורה טרפזית של מסטבה צהובה מרחפת באוויר ובתוכה קווי-מתאר של הר או סלע וסמלי רון הפורחים מתוך אדנית, המזכירים בתבניתם את מנורת-הקנים.

הגף את הברית, ישנם

ורדים בבית.

ישנם

שבועה ורדים בבית.

ישנה

מנורת שבועת-הקנים בבית

הילד

שלו

יודע, והוא ישן.⁷

בציור שני, ציור גדול-מידות המחולק לשניים, מופיע פרח ארכיטיפי, כעין תורמוס סגול, המצויר כמנדלה, אשר עלי-הכותרת שלו מזכירים מנורת שבעת-קנים. מעליו תלויות האותיות הנקראות יחדיו: Wolfsbohne. בחלקו השני, הצמוד אליו, מופיעה דמותו של המוות הקוצר – גרסה לקלף "המוות" בטארוט וגם, הדהוד-מה למציאות רוצחי-האם, קרי: ל"יחידת גולגולת-המת" ב-SS, שניהלה את ההשמדה במחנות.⁸

גם מכתב הילדות של שלוה לאביה וגם מכתבו-שירו של פאול צלאן לאימו – הם כתיב-שאָרְיִים המגלמים שארית של זיכרון למה שאבד. שריד ושארית של חיי העירות, הכוללים פרטים רבים שלא נשכחו, ומתגלים בנו קטועים ופרומים

⁷ שם, שם.

⁸ בגרמנית: SS-Totenkopfverbände; יחידה שהוקמה ביוזמתו של מפקד מחנה הריכוז דכאו בגרמניה, תיאודור איקה, בשנת 1936 ובברכתו של מפקד ה-SS היינריך הימלר. היחידה הופקדה על ביצוע ההוצאות להורג במחנות בגרמניה, ולאחר כיבוש פולין והקמת מחנות ההשמדה מחוץ לגרמניה – התרחבה אליהם (נחשבה כדיוויזיה). גם לקראת סוף המלחמה המשיכו המשרתים בה להוציא אסירי-מחנות להורג כדי לא להותיר עדים חיים למעשי-הזוועה.

מן הקונטקסט אליו השתייכו לכתחילה.⁹ כך גם המכתבים הללו: צלאן לא רצה לפרסם את השיר ואילו שלוה יודעת כי מכתבה לאביה לא יוכל להשיב את הזמן לאחור, וכי מחזוריות-הזמן שבתוכה רק גורמת לכך שהיא נושאת בחובה גם את הילדה הכותבת, גם את האב הקורא וגם את האישה והאם שהפכה להיות (גם צלאן בשירו – הוא גם הילד צלאן, גם אימו, וגם צלאן המבוגר המתבונן לאחור). הזמן, והחיים, ממשיכים בזרימתם הליניארית. אבל תמיד, בעירות ובחלום, נותר הזיכרון החי והנוכח, בבחינת הזמן הסירקולרי, החג במעגליו; זה הזמן שנשאר.¹⁰

אורי דרומר

חוקר תרבות ואוצר אמנות

מאי 2024

[עריכת טקסט: ד"ר שוֹעִי רז]

⁹ הפסיכואנליטיקן, זיגמונד פרויד, אבחן ארבעה מקורות לחלימה האנושית: [1]. גירויים חיצוניים (רעשים, ריחות, אורות, תנועות המתרחשים בנוכחות האדם הישן) [2]. גירויים פנימיים סובייקטיביים (קולות פנימיים או מראות פנימיים, לרבות מלים ושמות הוא גופני-אותיות שהוא עשוי לראות בחלום. [3]. גירויים גופניים-אורגניים (הלא-מודע קולט שינויים המתחוללים בגופו תוך השניה או תחושות גופניות של עודף ומחסור) [4]. גירוי נפשי, שמהווה שארית של חיי-העירות, כל החלומות, אליבא דפרויד, הנם תולדה של משאלה ואיוו, אבל יש בחלום גם "צנזור" – המזהה משאלה שהחולם היה רוצה בהתממשותה ומסלף אותה, כדי שתתאים לרצונות המודעים ככל-הניתן. על תורת החלום של פרויד: זיגמונד פרויד, **פירוש החלום**, תרגמה מגרמנית: רות גינזבורג, מבואות: רות גינזבורג וערן רולניק, אחרית דבר: רבקה איפרמן, עריכה: פרופ' עמנואל ברמן, תל אביב 2007, עמ' 73, 98-94, 103-102; סטיבן א' מיטשל ומרגרט ג' בלאק, **פרויד ומעבר לו: תולדות החשיבה הפסיכואנליטית המודרנית**, תרגום מאנגלית: עמית פכלר, עריכה תרגום: אלה גולן, הקדמה ועריכה מדעית: ד"ר מאיר ברגר, תולעת ספרים: תל אביב 2006, עמ' 57-55; אסנת הלוי בלבן, **הלוגיקה של החלום**, ירושלים 2012, עמ' 30-21.

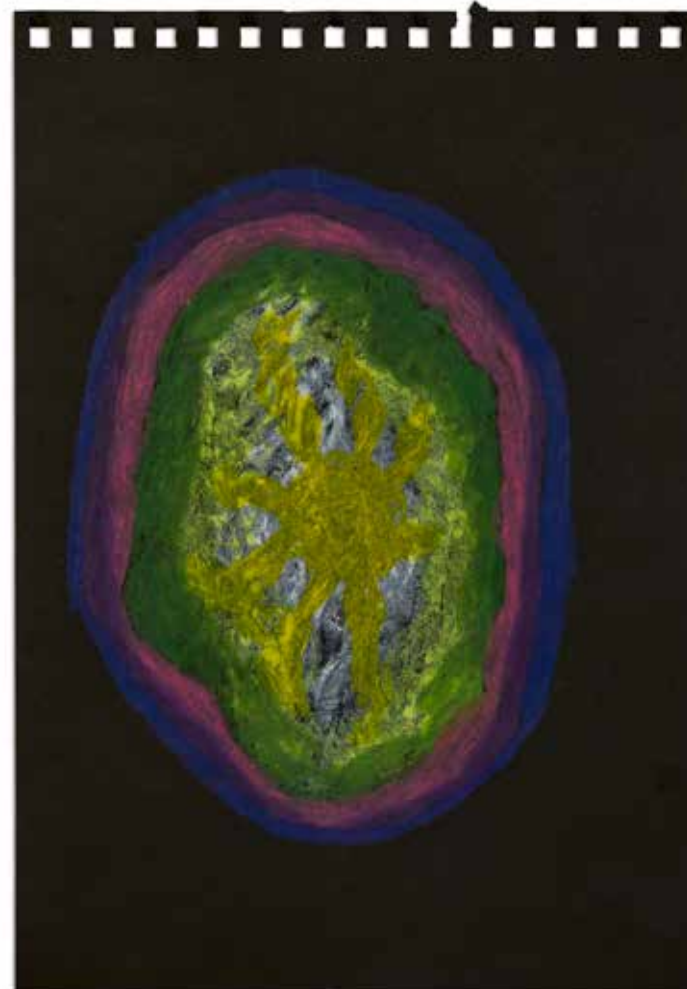
¹⁰ תודתי לאפרת א' קפלן על הפניית תשומת ליבי למשמעות השארית בהגות הפסיכואנליטית.



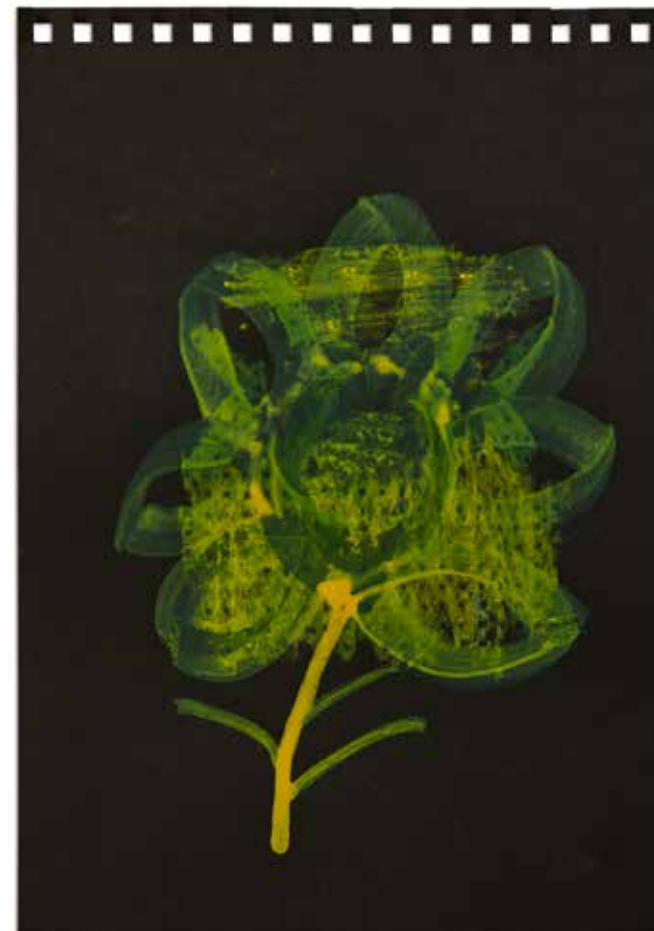
שבעה קנים, 2020, אקריליק על בד, 200x300
 Seven Candelabra, 2020, acrylic on canvas, 200x300



פרח, 2020, טכניקה מעורבת על בד, 140x120
 Flower, 2020, mixed media on canvas, 140x120



כוכב, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 29.5x21
 Star, 2022, mixed media on paper 29.5x21



פרח רבוע, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 29.5x21
 Square Flower, 2022, mixed media on paper, 29.5x21

בלי לקטוף פרח, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 29.5x21 <
 Without Picking a Flower, 2022, mixed media on paper 29.5x21



חלון בבת ים 2, 2024, אקריליק על בד, 100x100
Window in Bat Yam 2, 2024, acrylic on canvas, 100x100



חלון בבת ים 3, 2024, אקריליק על בד, 100x100
Window in Bat Yam 3, 2024, acrylic on canvas, 100x100



נחלת ויוקדת, 2022, אקריליק על נייר, 29.5x21
Glowing Ember, 2022, acrylic on paper, 21x29.5

יפו, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 29.5x40.5
Jaffa, 2022, mixed media on paper, 29.5x40.5



מאחורי קיר המסטבה, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 28x21
Behind the Mastaba Wall, 2022, mixed media on paper, 28x21



70/20



אנחת נשימה, 2022, אקריליק על נייר, 29.5x21
Sigh of Breath, 2022, acrylic on paper, 29.5x21



מכתב, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 21.5x29
Letter, 2022, mixed media on paper, 21.5x29

of the wakeful life, which include many unforgotten details, and are discovered in us disjointed and unraveled from their original fabric.⁹ Celan did not want to publish his poem, while Shalva knows that the letter will not turn back time, and that the cyclical time ticking within her only means that she carries the child who wrote it, the father who read it, and the woman and mother she became (Celan in his poem is also the child but also his mother, as well as the adult poet looking back). Time and life proceed in their linear flow, but always, in both wakefulness and dream, the live and present memory remains, traveling in the circles of cyclical time, this is the time that remains.¹⁰

Ori Drumer

Culture researcher and art curator

June 2024

[Text editor: Dr. Shoey Raz]

⁹ Freud identified four sources for the contents of our dreams (1) External stimuli (noises, smells, lights and movements that occur while we are asleep); (2) Subjective internal stimuli (inner voices or visions, including words and names seen in the dream); (3) Bodily-organic stimuli (the unconscious detects changes occurring in our body while we sleep or physical sensations); (4) Mental stimuli, remainders of the wakeful life. According to Freud, all dreams are wish fulfillments, but they also have “censors”, which identify a wish and distort it, to fit the conscious will. See Sigmund Freud, *The Interpretation of Dreams*. Transl. A. A. Brill (Herts, UK: Wordsworth Editions, 1997); Stephen A. Mitchell and Margaret J. Black, *Freud and Beyond: A History of Modern Psychoanalytic Thought* (New Ork: Basic Books, 1995); Asnat Halevi Balaban, *The Logic of Dreams* (Jerusalem, Bialik Institute, 2002) (Hebrew).

¹⁰ I thank Efrat A. Kaplan for directing my attention to the meaning of “remainder” in psychoanalytic thought.



זהירות, 2022, טכניקה מעורבת על נייר, 29.5x21
Take Care, 2022, mixed media on paper, 29.5x21

constant dialogue with the spiritual and art worlds – undergird her experience of cyclical time. If we connect this to the oceanic feeling described above and the wavelike flow of water and light, we can think of that same sprouting of the image into letter also in terms of a wave the traces of whose water consolidate into a letter, or of a light wave that finally congeals into a letter.

The representation of cyclical time is also visible in the imagery of her paintings – with their purple, blue and black shades, and the yellows and greens that sometimes flicker. Beyond the oceanic symbols (a whale, a fish, the gate-shape Uruz rune, related to the world of water and the vital power of life), her paintings also feature flowers, herbs and trees of various kinds. Next to them is that mastaba, which stands for both the end of life and its generational cycles, as well as the accumulating and bifurcating memory of all the generations combined.

“Wolfsbohne” and the Time That Remains

The experience of cyclical time is intensified by Shalva when she juxtaposes next to her letter to her father the image of the lupine flower and the caption *Wolfsbohne* (“wolf’s bean”, or “lupine”, in German), echoing the eponymous letter-poem written by Celan in 1959 in memory of his mother, killed by the Nazis. This song was discovered only after his death and was not published during his life, whether due to his extraordinarily confessional nature and whether because it identifies German, the language of his own poetry, as that of his mother’s slayers.⁷

⁷ See the following excerpts from the poem, as translated by Michael Hamburger: “Mother, those people write poems. / O / Mother, how much / most alien of ploughland bears your fruit / Bears it and nourishes / those who kill!”; “Yesterday / one of them came and / killed you / once more in / my poem”; “Mother, no one / interrupts when the murderers talk”. <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1999-feb-21-bk-10000-story.html>

This letter-poem is quoted and echoed in some of the works in this exhibition through additional images and symbols, in two paintings. One, which bears the name of the investigation, has a window through which we can see the trapeze shape of a yellow mastaba floating in the air and upon it, the outlines of a mountain or rock and runes sprouting out of a flower box, reminiscent of the Temple candelabrum.

Push the bolt to: There
are roses in the house.
There are
seven roses in the house.
There is
the seven-branched candelabrum.
Our
child
knows it and sleeps.⁸

In a second painting, a large one divided in two, we find an archetypical flower, a kind of purple wolf’s bean, painted like a mandala, whose petals are reminiscent of the Temple’s seven-branched candelabrum. Above it hang the letters that when read together spell the word *Wolfsbohne*. In its second, adjacent section, we see the image of the Grim Reaper, a version of the Tarot Death Card also echoic of the real-life matricidal units, the *SS-Totenkopfverbände* (“Death’s Head Units”), in charge of the death camps.

Both Shalva’s childhood letter to her father and Celan’s letter-poem to his mother are manuscripts of kin that embody shreds of memories of what is irretrievably gone. Remainders and reminders

⁸ Ibid.

flow, also related to the flow of light,⁵ in which images appear and disappear, take shape and reshape. Sometimes it seems as though the images sink into the bottom, but suddenly they reemerge on the surface of the water. It is as if the image itself, sunk and almost extinct, revives once the artist encounters a text or image that reawaken the forgotten. The intense blues and purples of her recent paintings are also connotative of overwritten handwriting or invisible ink. Light upon light or depth under depth. This is why, in a field of oceanic feeling and depth psychology, Shalva's work of interpreting her dreams and her unconscious is reminiscent of the deep dives of pearl hunters, only in her case, she dives into the fathoms of memory.

This duality of water and light symbolism is also present in her Bat Yam⁶ dream, that gave the exhibition its name and inspired the creative process it articulates:

I leave home with two bags full of fish. I arrive in Bat Yam, to the house of a woman I do not know, to give her the bags. She wants to show me the view. She opens the window and through it, I see a towering, radiant hill, lit by a powerful light.

relates to the conscious. The term was coined in the late 19th century by German psychiatrist Eugen Bleuler. It was quickly adopted by leading psychoanalysts such as Freud, Jung, Adler, Neumann and Jaspers. It also echoes in works by contemporary Austrian and German authors such as Arthur Schnitzler (Dream Story), Franz Kafka, Stefan Schweig, Bruno Schult, and Leo Perutz (From Nine to Nine), as well as in the interwar expressionist cinema.

⁵ In his famous 1801 two-slit experiment, English physicist Thomas Young demonstrated the wave behavior of visible light, thus refuting Newton's corpuscular theory of light.

⁶ A seaside suburb of Tel Aviv, "Bat Yam" means "mermaid", or literally, "daughter of the sea".



מתוך "תורת המתכות", שווה בנפשו, 2018, טכניקה מעורבת על נייר, 22x30
from *Doctrine of Metals, Imagine*, 2018, mixed media on paper, 22x30

Letters Sprouting in Cyclical Time

After having this dream, Shalva discovered a short letter kept in her father's wallet, years after his death. The letter is made up of short sentences in a childish handwriting, accompanied by certain lines in her handwriting, and a drawing of a square window. In the letter is a message for her father written before she went to bed. In the context of Shalva's other works, this letter is a visual testimony of the time, where the image is condensed into a phonetic script and the winding round lines take the shape of a letter – the sprouting of the image into a letter – parallel to the cyclical time of the seasons and the plant world, which changes constantly and yet cyclically. In parallel, Shalva's life, memories, dreams and



Night Falls, 2014, acrylic on paper, 28.5x21
והחושך ירד, 2014, טכניקה מעורבת על נייר, 28.5x21



Memorial Day, 2013, acrylic on paper, 28.5x21
יום זיכרון, 2013, אקריליק על נייר, 28.5x21

welding. Shalva's works also betray traces of welding, as they join text and image together into an ironclad memory.

The artist's present works can be seen as an attempt to decipher different facets of her self – a process that has accompanied her throughout her life, and is therefore essential to her oeuvre. Shalva often works on several paintings at the same time, and often goes back to completing works set aside months or even years ago. Having followed her works for years – particularly in the exhibitions *The Innocenti Vision and the Fish and The Hall of the Mountain King*, which I have curated – I notice that they inhere a cyclical (rather than linear) conception of time, with quotes, shapes and themes from previous works recurring in later ones, with different purposes and relations with the rest of the painting's elements. For example, the trapeze that appears in her works from a decade ago as a family dinner table was subsequently converted into a marine vessel, and later into a maṣṭabā.² This image also

² "Eternal house", "perpetual home", or "mud bench" – a pre-Pharaonic Egyptian burial structure from the third millennium BCE. Arabic: مصطبة; ancient Egyptian: pr-djt.

found its way to the present exhibition in the form of a two-dimensional ground surface, which floats in one painting and becomes three-dimensional, with the image of a rock or mountain within it. The transformation of shapes in Shalva's work is related to the cyclical time of the seasons of the year and the life of the mind, the immortality of the soul and life after death – common tropes in mythologies and mystic and occult traditions.

Dream and Memory

The trigger for Shalva's artwork is the dream. Sometimes it's also distant memories or old objects related to her family history, such as her father's books, her mother's secret document portfolio, and a letter she had written her father at the age of eight, which she found in his wallet after his death. Shalva approaches all these like a mystery to be solved in the gradual process of painting, aiming to decode that which would have certainly remained mysterious, hidden and unspoken had she not articulated it in her works. A key element in this interpretive work is associative thinking, with the first images leading Shalva to others, borrowed from the worlds of myth, the history of art and literature, and statements made by members of previous generations. For her, the canvas is there the mind takes place and occupies space, the mind as a welded armor of recollections of self and pre-self, all yearning to take part in the human existential experience and collective memory.

Shalva's paintings are replete with aquatic symbols, suggesting an oceanic feeling,³ and depth psychology,⁴ as well as a cyclical wave

³ A term coined by Romain Rolland in 1927, in response to Freud's criticism of religion. According to Rollans, the oceanic feeling, the sense of unity with the universe or the perception of the self as a drop sunk in an infinite ocean, is fundamental to all religious experiences, including by atheist persons.

⁴ A generic term for analytical approaches dealing mostly with the unconscious as it



שמש כחולה, 2022, אקריליק על בד, 100x100
Blue Sun, 2022, acrylic on canvas, 100x100

Bat Yam Dream

The Paintings

In *Bat Yam Dream*, the artist Shalva Hadar Hochstadt presents recent paintings and drawings inspired by the dreamworld and an introspective process. The title came to the artist in a dream. Her works are preoccupied with a personal, intimate world, forming a kind of private mythology. Their images trace a voyage of inner discovery, echoing contemporary expressionist and symbolic elements.

The artist presents her personal history and biography with constant reference to the history of art and to unconscious mental processes through symbols of mandalas, tarot cards, alchemy, Judaism, Christianity, and Egyptian, German and Nordic mythology, as well as drawings that have accompanied the folktales of her childhood. The paintings sometimes feature quotes and word games in Hebrew and German – the languages and cultures that shape her artistic materials. Some of these are borrowed from poems by the Rumanian-Jewish poet Paul Celan (1970-1920), who was a friend of her father's.¹ Others are taken from letters and textbooks published by her father, dealing with metallurgy and

¹ John Felsteiner, *Paul Celan: Poet, Survivor, Jew*, London 2001; Jean Daive, *Under the Dome: Walks with Paul Celan*, trans. Rosemarie Waldrop, San Francisco 2020. Celan wrote in German, his mother tongue. He won the prestigious Georg Büchner Prize. He spent the last decade of his life in Paris, as he felt persecuted in Germany. Following a series of mental crises, which also involved hospitalization, he committed suicide in the Seine, probably on April 20, 1970. His poetry and personality are present in works by other Israeli artists, such as Maya Zack and Shai Abady.



Shalva Hadar Hochstadt Bat Yam Dream

Curator: Ori Drumer

Design: Dafna Graif | Text: Ori Drumer | Text Editing: Shoey Raz | Translation to English: Ami Asher | photography: Sigal Kolton | Book Photography: Youval Hai | Scanning Herzel Hadar | Printing: A.R Printing LTD | Measurements are given in centimeters: Height x Width | © All rights reserved to the artist.

עיצוב: דפנה גרייף | טקסט: אורי דרומר | עריכת טקסט: שועי רז | תרגום לאנגלית: עמי אשר | צילומים: סיגל קולטון | צילום הספר: יובל חי | סריקות: הרצל הדר | הדפסה: ע.ה. הדפסות בע"מ | כל המידות בסנטימטרים: רוחב x גובה | © כל הזכויות לאמנית, 2024.

Machon Hamayim Givatayim City Gallery

Shalva Hadar Hochstadt / Bat Yam Dream

